

Saksfremlegg

Handlings og økonomiplan 2024-2027

Ingress:

Handlings- og økonomiplan 2024-2027 som legges frem til behandling inneholder årsbudsjett og økonomiplan samt målsettinger og premisser for den kommunale tjenesteproduksjonen.

Kommunedirektørens tilråding:

Handlings- og økonomiplan 2024-2027 som legges frem til behandling inneholder årsbudsjett og økonomiplan samt målsettinger og premisser for den kommunale tjenesteproduksjonen.

Kommunedirektørens tilråding:

1. Harstad kommunestyre vedtar budsjett for budsjettåret 2024:

Driftsbudsjett

Totale inntekter	kr. 3 097 963 605,-
Totale utgifter	kr. 3 097 963 605,-

Investeringsbudsjett

Investeringsinntekter	kr -145 208 000,-
Investering i varige driftsmidler	kr 753 654 000,-
Inv. i aksjer og andeler samt tilskudd	kr 850 000,-
<i>Sum finansieringsbehov</i>	kr 609 296 000,-
Overført fra drift og netto avsetninger	kr - 4 850 000,-
Bruk av lån	kr - 604 446 000,-
<i>Sum finansiering</i>	kr - 609 296 000,-

Med detaljeringsnivå slik det fremgår av vedlegg til budsjett og økonomiplan:

- § 5-4 Bevilgningsoversikter – drift (1A)
- § 5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B)
- § 5-5 Bevilgningsoversikter investering (2A)
- § 5-5 Bevilgningsoversikter investering (2B)
- § 5-6 Økonomisk oversikt etter art – drift

2. Harstad kommunestyre vedtar Handlings- og økonomiplan 2024-2027, som består av drifts- og investeringsbudsjett for 2024 samt endringer i planperioden for drift og investering.

3. Kommuneskatten utlignes etter maksimale satser i henhold til Stortingets vedtak.

4. Eiendomsskatt utskrives for 2024 jfr eiendomsskattelovens § 2 og 3A.

A. Eiendomsskatt utlignes i tråd med:

1. kommunestyresak 13/123 (omtaksring fom 2016 og bruk av formuesgrunnlag)

2. kommunestyresak 15/61 (vedtekter)

B. Eiendomsskatten skal skrives ut i 2024 med følgende skattesats

1. - *Bolig* 3,3 ‰
2. - *Næring* 5,5 ‰

1. *Bunnfradrag på kr 250.000, jfr. eiendomsskattelovens § 11, 2.ledd*

C. Eiendomsskatten forfaller til betaling ca den 20 i hver måned sammen med øvrige kommunale avgifter – jfr eiendomsskattelovens § 10.

D. Det gis fritak for eiendomsskatt 2024, ihht eiendomsskattelovens § 7, til Gnr og Bnr ihht vedlegg I.

5. Avgifter og betalingssatser vedtas i samsvar med det som fremkommer i dokumentet.

6. Låneopptak i 2024 vedtas som følger:

Til finansiering av investeringsprosjekt inntil kr. 620 000 000,-

Til videre utlån (formidlingslån-Husbanken) inntil kr. 200 000 000,-

Lånene tas opp iht. vedtatt finansstrategi i kommunestyresak 129/2018.

7. Det kan tas opp driftskreditt inntil kr. 60 000 000 til vilkår som framgår av inngått hovedbankavtale.

8. Harstad kommunestyre vedtar klimabudsjettet i økonomiplanen

9. Administrasjon, komiteer, råd og utvalg pålegges å innrette virksomheten i samsvar med vedtatte budsjett.

10. Harstad kommunestyre vedtar at det ved alle enkeltsaker som vedtas i løpet av året skal vises til konkret og realistisk økonomisk inndekning i vedtaket.

11. Betalingssats for oppholdstid i barnehage for full plass fastsettes i hht maksimalsats som vedtas i statsbudsjettet.

12. Nye vedlagte søknader om økonomisk støtte fra eksterne aktører avslås.

13. Kommunedirektøren gis fullmakt til fordeling av avsatte midler til lønnsoppgjøret etter at forhandlingene er gjennomført, og endelig lønnsbudsjett for de ulike enhetene er avklart.

14. Kommunedirektøren gis fullmakt til omfordeling av avsatte midler til seniorpolitiske tiltak mellom enhetene.

15. Harstad kommunestyre ber kommunedirektøren bestille utredning av helhetlig sak om skolestruktur.

Saksopplysninger:

Kommunedirektøren legger frem forslag til Handlings- og økonomiplan 2024-2027. Budsjettforslaget bygger på forslag til statsbudsjett, "Strategi for fortsatt økonomisk balanse", kommunens økonomiske stilling, gjeldende Budsjett og økonomiplan, politiske vedtak som gir føringer for budsjett- og økonomiplanarbeidet samt andre forhold som påvirker den økonomiske situasjonen og kommunens utfordringsbilde.

Handlings- og økonomiplan 2024-2027 er utarbeidet i styringssystemet Framsikt som muliggjør digital og interaktiv gjennomgang av planen. Det anbefales derfor at dokumentet leses på Web via kommunens hjemmeside, klikk her:

[Handlings- og økonomiplan](#)

Handlings- og økonomiplan 2024-2027 inneholder sentrale kapitler som:

- Kommunedirektørens innledning
- Hovedsatsinger
- Folkehelse
- Plangrunnlaget
- Klimabudsjett

- Befolkningsutvikling og økonomiske konsekvenser
- Investeringer i økonomiplanen
- Hvordan står det til i Harstad?
- Hovedtallene i budsjettforslaget
- Tiltak etter politiske vedtak – ikke innarbeidet i økonomiplanen
- Hovedstyringssystem og spørreundersøkelser
- Planstrategi for perioden
- Gebyrliste
- Grafikk og nøkkeltall
- Vedlegg som inneholder de obligatoriske økonomiske oversiktene.

I tillegg er det beskrivelser av kommunens tjenesteområder:

- Ledelse og samfunn
- Tekniske enheter
- Barnehage
- Skole og oppvekst
- Helse, omsorg og velferd
- Kultur

Konsekvensanalyse:

Vurdering:

Kommunedirektøren viser til 2.tertialrapport 2023 hvor det er anslått et negativt driftsresultat på 90-110 millioner kroner for 2023.

Videreføring av dagens drift er derfor ikke mulig innenfor kommunens økonomiske rammer.

Det legges frem en Handlings- og økonomiplan med et negativt driftsresultat på 70 millioner kroner, noe som gjør det nødvendig å bruke vesentlig med midler fra kommunens disposisjonsfond for å dekke driftsunderskuddet.

Uten store kostnadsreduksjoner vil kommunens disposisjonsfond være brukt opp i løpet av 2027.

Kommunedirektøren vil derfor i løpet av våren 2024 utarbeide forslag til kostnadsreduksjoner. Disse vil utfordre kommunens tjenestenivå og bli krevende for organisasjonen.

Inntil forslag til kostnadsreduksjoner er utarbeidet så er det som et strakstiltak valgt å ikke kompensere enhetenes budsjetter for prisøkning i 2024. Det samme er gjort når det gjelder lønnsøkning på variabel lønn.

For å oppnå en reell besparelse på kommunens innkjøp er det viktig å øke avtalelojaliteten slik at vi får effekt av gode rammeavtaler, slik vi for eksempel har fått nylig når det gjelder telefoni og datatrafikk hvor den nye avtalen medfører vesentlig lavere utgifter.

Den kraftige nedgangen i elevtall i perioden fremover gjør det nødvendig i 2024 å gjennomføre en helhetlig utredning av skolestrukturen. Samtidig ser vi at utgiftsbehovet i pleie og omsorg øker på grunn av flere eldre og særlig de over 80 år. Det betyr at frem mot 2031 må det skje en omfordeling fra særlig grunnskole, til pleie- og omsorgssektoren

I tidsrommet 2012-2014 gjennomførte Harstad kommune store driftsmessige omstillinger. Sammen med høy skattevekst i kommune-Norge la dette grunnlaget for gode regnskapsresultater i perioden 2015-2022. Disse er i all hovedsak brukt til å bygge opp disposisjonsfond. Kommunen disposisjonsfond var ved utgangen av 2022 på 370 millioner kroner.

Harstad kommunens økonomi kjennetegnes i dag av følgende forhold:

- svært høy langsiktig gjeld som har økt kraftig og øker ytterligere i økonomiplanperioden
- konsekvensen av høy langsiktig gjeld er høye og kraftig økte avdragsutgifter grunnet de store investeringer som i hovedsak er lånefinansiert
- sterkt økende renteutgifter grunnet høy gjeld og kraftig økt rentenivå

- høyere kostnader innenfor helse, pleie og omsorg enn sammenlignbare kommuner
- fondsreserver som i dag er om lag på landsgjennomsnittet, men høye i nordnorsk sammenheng. I denne planperioden er fondsreservene helt borte, dersom det ikke iverksettes kostnadsreduserende tiltak i drift.

Driften for 2022 hadde et positivt netto driftsresultat på 90 millioner kroner (3,4% av driftsinntektene). Årsaken til det gode resultatet var sterk økning i skatteinntektene på landsbasis veldig sent på året samt at det i desember 2022 ble bestemt ytterligere utbetalinger fra Havbruksfondet.

Driften innenfor Helse, omsorg og velferd var langt over budsjett og med inntekter fra staten som skissert i statsbudsjettet for 2023 og RNB ville kommunen hatt et driftsunderskudd også i 2022.

Driften for 2023 forventes å ha et negativt netto driftsresultat på 90-110 millioner kroner. Dette skyldes i hovedsak merforbruk innen helse, omsorg og velferd, økte rente- og avdragsutgifter samt vedtatt høy bruk av disposisjonsfond.

Det er ingen signaler om økte skatteinntekter på landsbasis resten av året ut over det som er varslet i regjeringens forslag til statsbudsjett 2024 og som allerede er lagt inn i budsjettet for 2023.

Den største utfordringen i driften er virkningen av renteøkningene samt den kraftige økningen i langsiktig gjeld. Gjelden øker sterkt som følge av et svært høyt investeringsnivå i tidligere og kommende år. I 2023 har det vært nødvendig å låne hele 990 millioner nye kroner bare for å finansiere vedtatt budsjett for investeringer i 2023.

Lånegjelden vil ytterligere øke i både 2024 og 2025. Dette fører til økning i forventede avdragsutgiftene på 38 millioner kroner fra 2022 til 2024. Renteutgiftene forventes i samme periode å øke med 124 millioner kroner.

Den andre store utfordringen er demografiutviklingen som gjør at det i budsjettet for 2024 og 2025 er lagt inn en styrking av budsjetttrammene til helse, omsorg og velferd.

Flere eldre over 80 år gjør at det vil bli nødvendig å styrke helse og omsorg ytterligere i økonomiplanperioden. Dette fordrer imidlertid at ressurser omprioriteres fra andre deler av kommunens virksomhet til helse og omsorg. Dette er en utfordring som må løses i kommende budsjettbehandlinger.

Driftsbudsjettet er i alle årene i økonomiplanen budsjettet med et negativt netto driftsresultat.

Driftsunderskuddet er foreslått finansiert ved bruk av disposisjonsfond. Dette kan ikke fortsette da å fortsette dagens driftsnivå vil tømme disposisjonsfondet i løpet av 2027.

Driften må bringes i balanse så snart som mulig og helst bør det skapes årlige positive driftsresultat i henhold til målsetningen om et driftsresultat på 2% av driftsinntektene.

Rana kommune er en kommune som er sammenlignbar med Harstad og har omtrent de samme frie inntektene. Det er to hovedforskjeller. Den ene er at Rana har vesentlig lavere rente- og avdragsutgifter. Det andre er at Rana kommunes andre driftsutgifter enn lønn er lavere enn Harstad sine. Det er derfor nødvendig å klare å redusere Harstad kommunes driftsutgifter.

På investeringsiden ligger blant annet store prosjekter som Helsehuset (599 millioner kroner), Ny skole på nordsida (445), Nedre Gangsås senter (237), Heldøgns omsorgsplasser (200), Brannstasjon (200), Turnhall (130), Harstadpakken – kommunal andel utvidelse – (42), Fruhallarn omsorgsboliger (39).

Kommunedirektøren gjør oppmerksom på kommunelovens økonomibestemmelser om et budsjett i balanse. Dette forutsetter at eventuelle politiske endringer i prioriterings- og salderingsgrep også skal inneholde nødvendig realistisk finansiering.

Fremlagt budsjett med et negativt driftsresultat gjør at det er svært viktig at eventuelle foreslåtte endringer i det fremlagte budsjettforslaget som medfører økte utgifter på et område, blir finansiert med reduserte utgifter på andre områder. Disposisjonsfondet er allerede disponert i planperioden og kan ikke finansiere nye tiltak i drift eller investering.

Kommunedirektørens forslag baserer seg på regjeringens forslag til budsjett. Kommunedirektøren vil komme tilbake til eventuelle endringer i kommunens rammebetingelser, når forhandlingene om statsbudsjettet er ferdig, i forbindelse med behandling av 1.tertialrapport 2024.

Eventuelle endringer av handlings- og økonomiplan under den politiske behandlingen medfører at det kan bli nødvendig å revidere pkt 1, 2 og 6 i tilrådingen.

Børge Toft
Kommunedirektør